

Zvonimír

Balog

BONTÓN

pre deti

alebo

Veselý lexikón o tom, ako sa vyhnúť trapášom

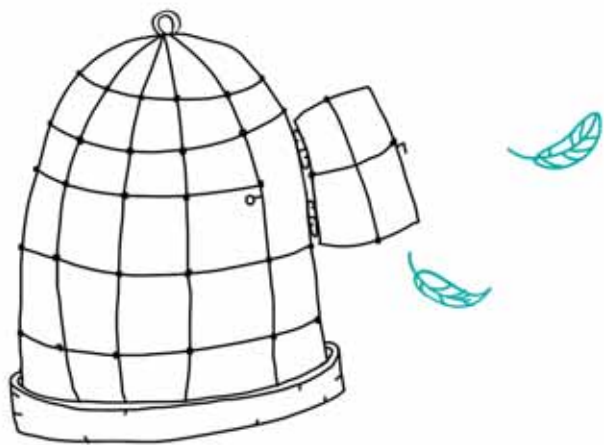

 PERFECT

BONTÓN
pre deti

Zvonimir Balog

BONTÓN
pre deti

alebo

Vesely lexikón o tom, ako sa vyhnúť trapasom

Text © Zvonimir Balog
Design & Illustrations © Lenka Javorská
Slovak translation © Alica Kulihová
Slovak edition © Perfekt 2014

Je potrebné
pred použitím touto knihou
zatrepať?

Tento názov som si zvolili preto, aby som sa vyhol slovu predslov.

Nemám rád predslovy, tak ako som nikdy nemal rád predjedlá.

Obed, ktorý začínal predchlebom, predkoláčmi, predpolievkou, predmäsom, ma nelákal.

Utekal som pred predhryzením, predčokoládami, predjahodami, predzmrzlinami, predbicyklami, predloptami, predkinami, predbozkami.

Nahrádzal som predlekvár lekvárom, predtopánky topánkami, predjar za jar, predradosť za radosť...

Bol som presvedčený, že predizba izbu iba využíva, prekáža jej, bráni izbe vo výhlade na ulicu.

Neboli mi blízki predpracovníci, predpráca, predstavitelia a podobné nezaujímavé predohry.

Ak sa pýtate, čo mi bolo blízke, vždy som mal radšej dobrú knihu ako zlé predknihy. Pretože, ako sa hovorí, dobrá kniha je ako dobrý priateľ, ak nie aj viac. Dobrá kniha nežaluje. Neprezradí tajomstvo. Nezávidí. Dobrá kniha ti nepodloží nohu. Skutočná kniha ti nikdy nenašepká hlúposť. Naopak, vždy ti pošepne správnu odpoveď. Aj táto kniha si veľmi praje našepkať ti, ak sa občas zasekneš.

Bontón je francúzske slovo a znamená dobrý tón alebo dobrý dojem. Chce ti našepkať, ako mať v rôznych situáciách (na ulici, v škole, vo verejných budovách, medzi svojimi rovesníkmi, v spoločnosti dospelých...) správny cveng, ako zanechať dobrý dojem. Aby si bol pre ostatných príjemnou spoločnosťou. Ak budú ostatní spokojní s tebou, aj ty budeš so sebou spokojný.

Základnou úlohou tejto knihy je poradiť ti, tak sa to uvádza aj v jej podnázve, ako sa vyhnúť trapasom.

Podarí sa ti to, ak sa budeš v rôznych situáciách správať prirodzene a skutočne tak, ako treba.

Hoci sa táto kniha venuje serióznym pravidlám – pravidlám správania, v žiadnom prípade nie je seriózna. Nenájdeš v nej slová ako: musíš, nesmieš a podobné zákazy. Snaží sa ti ukázať, ako sa môžeš zosmiešniť alebo spôsobiť zmätok, ak to preženieš so svojim správaním.

Tento Bontón nie je ako iné bontóny. V tejto knihe je všetko ponechané iba na tebe. Ty si ten, kto môže rozhodnúť, čo je dobré, čo je pekné a ako sa treba správať v určitej situácii.

Jediným pravidlom tohto Bontónu je, že nemá pravidlá.

Mnohé pravidlá predstavujú hlúposti.

Jednou z takých hlúposti je pravidlo, že počet kvetov, ktoré darujeme, musí byť nepárny. Keby som bol napríklad ja mamou, radšej by som dostal k sviatku dva kvety ako jeden, alebo štyri namiesto troch. Určite by ma aj viac potešilo čerstvé a navoňané ospravednenie ako zvädnutá stonka najdrahšej orchidey.

Kvet je krásny darček, ale ak niekoho viac potešia pravé domáce klobásy, môžeš mu namiesto kvetov podarovať klobásy. Iného možno viac poteší obyčajná tehla, pretože dlhšie vydrží, a aj preto, lebo ju v tej chvíli viac potrebuje.

Teda všetko závisí od príležitosti, vkusu a možností.

Úlohou tejto knihy je aj to, aby ti priniesla dobrú náladu, aby ťa pobavila a rozosmiala. Pretože ten, komu chýba dobrá nálada a je večne zachmúrený, nemôže byť šťastný. Ak ťa autor tejto knihy aspoň trochu rozosmeje, bude úplne spokojný.

Nakoniec odpovedzme na otázku z názvu. Je potrebné pred použitím tejto knihou zatrepáť? Knihou nie, ale hlavu áno! Hlavou treba trochu pokyvkať vždy, keď sa ocitneš pred nejakou prekážkou. Drieme v nej totiž, ako v Aladinovej lampe, nejaký obor, ktorý ti môže so všeličím pomôcť. Zobuď ho!

Zvonimir Balog

Podaj ránu ruku

Nedopusť, aby sa deň začal bez teba. Deň je niečo veľkolepé, čo sa už nezopakuje. Ak zmeškáš jeho začiatok, nikdy ho už neuvidíš. Možno práve to ráno, ktoré si zmeškal, ti mohlo priniesť niečo nepredvídateľné, vzrušujúce a dôležité, na čo by si mohol spomínať ako na svoj najvýznamnejší a najkrajší zážitok.

Snaž sa, aby si bol ráno rýchlejší ako slnko. Východ slnka je veľké farebné predstavenie. Tvoja prítomnosť bude jeho ozdobou, to si nenechaj ujstť.

Ak chceš byť prvý v meste, kto uvidí slnko, vybehni na terasu paneláka. Keď máš možnosť, vybehni na kopec. Môžeš sa vyšplhať aj na nejaký strom. Tak budeš celkom určite prvý vo svojom meste, možno aj na zemi, kto v to ráno videl slnko.

Byť prvým nie je maličkosť. V ten deň sa môžeš ako víťaz pozeráť na všetkých s úsmevom a s hrdosťou.

Keď ako prvý uzrieš slnko, zvolaj: „Je moje – ja som ho videl prvý!“

Predstav si to! Ľudia nebudú ani tušiť, že slnko, ktoré ich ten deň hreje, je vlastne tvoje.

Dávaj pozor, aby sa ti nechty nezmenili na pazúry

Kedysi, v dávnej minulosti, mali dlhé nechty nielen ženy, ale aj muži. Viete prečo? Je to veľmi jednoduché: nemali si ich čím ostrihať. Keďže nožnice ešte nevymysleli, nechty si skracovali zubami. Dnes si ich hryzú už len trkvasi a tí, ktorí zabudli, že sme už v 21. storočí, storočí techniky.

V predhistorickej dobe mali však ľudia z dlhých nechtov úžitok. Nechtami sa mohli lepšie poškrabkať, ak ich niečo svrbelo. Dokázali nimi ľahšie vyhrabať zo zeme hlúzy, ktoré im boli potravou. Nie je vylúčené ani to, že tých s najdlhšími nechtami si volili za svojich lekárov – liečiteľov, pretože tí vedeli najšikovnejšie vytláčať vyrážky.

Prečo sú nechty červené? Ľudia v dávnej minulosti boli lovcami, a preto je možné, že menšie úlovky trhali prstami. Červená farba, ktorá ostala na ich nechtoch, bola krv divej zveri, vtákov alebo ich vlastná krv, ktorá im tiekla, ak sa priveľmi škrabali. Aby vyzerali čo najhrozivejšie a aby ľahšie zastrašili nepriateľa, mnohí si krv z nechtov ani nezmyvali. Nechali ju zaschnúť. Podobne vznikali aj rôzne masky.

Keď ľudia objavili farby, niektoré ženy si začali úmyselne a vedome farbiť nechty načerveno v presvedčení, že budú vyzerieť krajšie a pritiahnu pozornosť okolia. Dúfali, že sa takto viac zapáčia svojim vyvoleným. Lákali ich na farby práve tak, ako samčeka vo svete vtákov (bažanty, pávy...) lákajú samičky svojim farebným perím.

Dnes sú aj také „dámy“, ktoré si pretrú nechty červeným lakom, aby nebol vidieť špinu pod nimi. Čudné. Odkiaľ sa nabrala špina u „dámy“ s dlhými červenými nechtami, keď nepracuje, ani neobrába zem? Aj mnohé dievčatká si potajomky lakujú nechty maminým lakom, aby boli krajšie. Sú skutočne krajšie, alebo iba pripomínajú svoje vrstovníčky, deti lovcov z dávnej minulosti?

Kto sa bojí zubára, má to so zubami nahnuté

Život by bol krásny – myslia si mnohí –, keby neexistoval pór, hady, žalobaby, zubári... Školu, polievku a podobné nepríjemnosti by človek ešte ako tak pretrpel, ale zubára? Nemohol by život existovať aj bez neho? Mohol by, len potom by ti nikto nemohol zaručiť, že nebudeš mať so zubami ťažkosti.

Ak chceš, aby bol tvoj úsmev dožlta a aby tvoje ústa vzbudzovali dojem, že sa v jednom kuse napchávaš varenými žĺtkami, potom zubára nepotrebuješ. Žltohnedý zubný kameň ti ovinie zuby ako lastúra a zuby ti nebude ani vidno. Žiadna zubná kefka ani pasta ti už nepomôžu. Keď sa budeš chcieť zbaviť

takého zubného kameňa, budeš musieť ísť k zubárovi. Môžeš zísť aj k sochárovi, murárovi alebo kováčovi. Jedno ti však musí byť jasné: títo majstri nie sú odborníci na odstraňovanie zubného kameňa, takže ti môžu zuby aj vybiť.

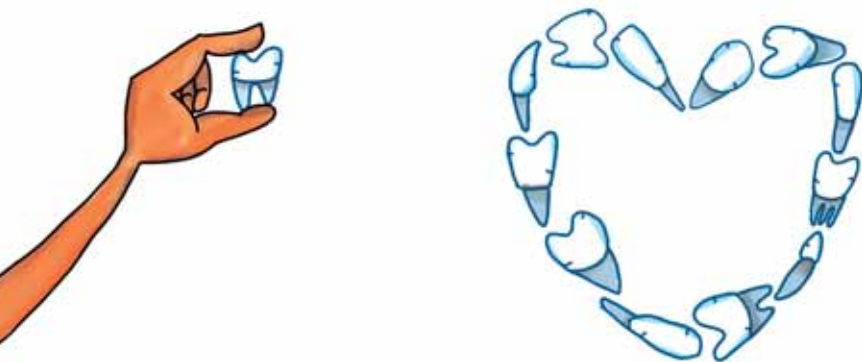
Ak nechceš chodiť k zubárovi na kontroly, priprav sa, že ťa budú zuby občas bolieť. No a čo, povieš si, bolesť je pre skutočných hrdinov a žiadnych bojkov. Bolesť slúži na zocelenie, na preverenie odvahy.

Našťastie zuby ťa nebudú bolieť celý život. Budú ťa bolieť iba dovtedy, kým ti nevypadnú. To sa stane veľmi skoro. Len čo vypadne jeden, čoskoro za ním odídu aj ostatné.

Za zubami netreba smútiť, pretože bezzubé deti majú veľkú výhodu. Deti bez zubov sa zdajú byť staršie, vážnejšie, dokonca, chlapec bez zubov je veľmi podobný starému otcovi a ak má ešte aj dlhé vlasy, je možné si ho ľahko pomýliť aj so starou mamou. Výhodou bezzubých je to, že sa im jedlo nemôže dostať medzi zuby, že po jedle si nemusia odstraňovať špáradlom zvyšky jedla a že nemôžu mať plné zuby svojich kamošov.

Nepríjemnou stránkou bezzubých je, že šušľú, a preto im nikto nerozumie, keď rozprávajú. Takisto nemôžu pluť pomedzi zuby, nemajú čím škrípať a nemôžu si dať ani nič pod zub, keď majú na niečo chuť.

Najväčším nedostatkom bezzubých však je, že nemôžu písať pod oknom svojej frajerky. Nanajvýš jej môžu zašušľať: „Mám ta stlašne lád“.

Aj v drahých šatách môžeš vyzerat' hlúpo

Móda je dosť hlúpa vec, ktorá navyše veľa stojí. Istý filozof dokonca povedal, že móda je najškaredší spôsob obliekania sa, preto sa musí stále meniť.

Aké to len bolo hlúpe, keď všetky dievčatká, mamy a staré mamy museli nosiť minisukne, ukazovať nohy vysoko nad kolenami takmer až po zadok. Niektoré mamy a najmä staré mamy sa v krátkej sukničke podobali na figuríny vo výkladoch. To boli tie, ktoré mali pekné nohy. Boli však aj také, ktoré mali tenké nohy a tučné kolená. Vyzerali ako nohaté pštrosy bez peria alebo vytrénované sliepky, z ktorých nikdy nebude dobrá polievka. Niektoré mamy a staré mamy si to uvedomovali, a tak minisukne nosili iba vtedy, keď stáli s vareškou v ruke pri sporáku. Minisukne si obliekali aj keď išli na návštevu k známym a priateľkám, ktoré mali ešte tenšie a ešte kostnatejšie nohy než ony. Keďže si všetky ženy myslia, že majú najkrajšie nohy, mnohé chodili v minisukniach na prechádzky, do obchodu a dokonca aj do divadla.

Dlhé šaty, to jest maxišaty, boli ešte väčšia hlúposť. Keď boli v móde, nosili ich mamy aj staré mamy, pre ktoré boli jediným vhodným oblečením. Nosili ich však aj tie, ktoré mali nohy hodné svetových výstav, ktorých krásne nohy mohli patriť k jedným zo siedmich divov sveta.

Najsmiešnejšie alebo najsmutnejšie vyzerali v dlhých šatách dievčatká. Dievčatká v maxišatách sa podobali na staré mamy, ktoré vyhlásili štrajk hladom. Keď módni návrhári zbadali svoju chybu, vymysleli zmierenie medzi mini a maxi. To zmierenie sa nazýva midi, stredná dĺžka. Mohli by sme povedať, ani ryba ani rak, ani čihi, ani hota. Tak mamy a staré mamy vyzerali istú dobu neurčito. Pre tie so slepačimi nohami sa to zdalo prikrátke, a pre tie s husími stehienkami pridlhé.

Ak sa pýtate na názor mňa, problém nikdy nebol v slepačích nohách, ale v slepačom mozgu, ktorý nevedel, čo mu pristane. Hlasujem za módu bez pravidiel, nech sa každý oblieka, ako vie a môže.

Dievčatkám by som však predsa len odporúčal mini, na to treba najmenej látky. Môžu mať aj o kúsok kratšie – ak ide o veľmi malé dievčatká.

Plávanie je veľký pôžitok

V žiadnych pravidlách slušného správania som nevidel, že by sa písalo niečo o kúpaní sa. Akoby nebolo dôležité, ako strávime na pláži dni zaslúženého oddychu, ako si oddýchneme od školy, úloh, múdrych rád a všetkého, čo nás unavovalo a trápilo.

Prvé pravidlo: pusť mozog na špacír. Občas ho však skontroluj, aby sa ne-napásol bláznivých húb a jedovatej trávy.

Za nič na svete nemysli na školu a domov. Iba vo výnimočných okamihoch nudy je povolené ohlásiť sa pohľadnicou triednej učiteľke, najlepšiemu priateľovi, najkrajšej priateľke a členom rodiny, ktorí zostali doma.

Na pláž prídeš, samozrejme, v plavkách. Deti, vraj, môžu aj bez nich. Na nešťastie, nie je ľahké zistiť, dokedy je niekto dieťa. Niekto sa považuje za dospelého, len čo mu vyraší prvé páperie pod nosom. Iní sa zas cítia deťmi, aj keď majú bradu dlhšiu ako Mikuláš. Plavky teda nie sú vždy podmienkou. Môže sa kúpať aj s nimi, aj bez nich. Ak sa to niekomu páči, môže sa kúpať aj v nohaviciach a v kabáte. Môže si dokonca obuť lyžiarky, obliecť kožuch, uviazať si kravatu a omotať si šál okolo krku, navliecť rukavice...

Nedostatkom takéhoto vybavenia je, že sa v ňom nedá veľmi dobre plávať. Mohlo by sa zachytiť o nejakú skalú, respektíve o starý bicykel, sporák, pružiny gauča... či nejaký podobný predmet, aký často vídať v jazere či v mori.

Keď vychádzaš z vody a hľadáš si voľné miesto na oddych, je vhodné ísť cez ležiace telá. Tak skôr prejdeš a po ceste môžeš vodou, čo z teba kvapká, osviežiť tých, čo sa škvaria a driemu na slnku. Dávaj si však pozor, aby tvoja noha neskončila niekomu v ústach a aby si sa nestal pre niekoho loptou vo vodnom póle.

Ak sa napiješ vody z mora, mohlo by sa ti zdať, že je trochu prislané.

Neprišiel si náhodou aj ty k tomu, že je presolené?

Nosia hlupáci okuliare?

Niektorí tvoji vrstovníci sa vyhýbajú svojim kamarátom, ktorí nosia okuliare. Hanbia sa za nich, nechcú s nimi sedieť v lavici. Správajú sa, akoby šlo o chorých, ktorí prenášajú nejakú nákazlivú chorobu. Malo by to byť však naopak. Tí, ktorí nosia okuliare, by sa mali hanbiť za tých, ktorí sa za nich hanbia a vyhýbajú sa im. Krátkozrakosť tých, ktorí sa stránia okuliarov, je oveľa horšia. Táto krátkozrakosť sa nazýva obmedzenosť a hlúposť.

Iba hlupák nevie, že oslabovanie zraku je prirodzený jav. Nieкто sa narodí so slabou pamäťou, so slabým úsudkom a nieкто so slabým zrakom. Tým, so slabým zrakom, sa pomôcť dá, no pre tých, ktorí majú slabý úsudok, sa dá už ťažšie nájsť správny liek.

Časom sa všetkým ľuďom zrak zhorší, a tak sa z nich stanú buď krátkozrakí, alebo ďalekozrakí a budú potrebovať okuliare.

Strata ostrosti zraku je prirodzený jav, tak ako strata pigmentu vlasov alebo zhoršenie sluchu.

Ľuďom s vyšším vekom pristanú šediny, pretože sú znakom skúsenosti. Mladí si však myslia, že šediny pristanú aj im. Preto si mnohí mladí ľudia nejaký ten pramienok vlasov prefarbia na sivo.

Rovnako, mnohí by chceli nosiť okuliare. Lebo okuliare môžu byť skutočnou ozdobou ako brošňa alebo iný šperk. Niektorým okuliare tak pristanú, že bez nich sú to úplne iné osoby.

Za okuliare sa skutočne netreba hanbiť. Okuliare sú znakom toho, že osoba, ktorá ich nosí, veľa číta. Ten, kto viac číta, aj o niečo viac vie. Preto by sa dalo povedať, že okuliare nosia prevažne múdri ľudia a vedecké typy. Takmer neexistuje profesor a doktor, ktorý by nemal okuliare.

Najviac okuliarov sa nosí v Japonsku. Malí Japonci, ako sa tvrdí, sa už s okuliarmi aj rodia. Preto sa netreba čudovať, že Japonsko je možno najvyspelejšia krajina na svete.

Ja zbožňujem okuliare. Až tak veľmi ich zbožňujem, že som nosil veselé okuliare bez skiel.

Nielenže sa mi zdal svet s okuliarmi bez skiel oveľa krajší, ale vďaka týmto okuliarom som si získal svoju dnešnú lásku.

Nie je dôležité, či má človek nos bosý alebo oblečený, dôležitejšie je, že má niečo v hlave, že má hlavu vytapetovanú rozumom.

